

578.

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH**

z dnia 9 października 1933 r.

**w sprawie regulaminu wyborczego do rad miejskich
na obszarze województw pomorskiego i poznańskiego.**

Na podstawie art. 41 (1) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu

terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294) zarządzam co następuje:

Postanowienia ogólne.

§ 1. (1) Przez powołane w niniejszym regulaminie bez bliższego określenia artykuły ustawy należy rozumieć odpowiednie artykuły ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294). Przez powołane bez bliższego określenia paragrafy należy rozumieć odnośne paragrafy niniejszego regulaminu.

(2) Wymienione w niniejszym regulaminie podwójne terminy poszczególnych czynności wyborczych należy rozumieć w ten sposób, iż liczba mniejsza określa termin dla miast do 10.000 mieszkańców, liczba zaś większa dla miast ponad 10.000 mieszkańców.

§ 2. (1) Wybory do rad miejskich odbywają się na podstawie powszechnego, równego, tajnego i bezpośredniego systemu głosowania oraz stosunkowego rozdziału mandatów.

(2) Prawo wybierania może być wykonane tylko osobiście.

§ 3. (1) Prawo wybierania do rady miejskiej ma każdy obywatel polski bez różnicy płci, który odpowiada warunkom, określonym w art. 3 ustawy.

(2) Wybrany do rady miejskiej może być każdy obywatel polski bez różnicy płci, który ukończył do dnia zarządzenia wyborów 30 lat, ma prawo wybierania (art. 3 ustawy) i włada językiem polskim w słowie i piśmie.

§ 4. (1) Miasto, liczące do 5.000 mieszkańców, może stanowić jeden okręg wyborczy, bądź też dzielić się na odpowiednią ilość okręgów.

(2) Obszar miast, liczących ponad 5.000 mieszkańców rządowa władza administracji ogólnej, określona w § 6 niniejszego regulaminu, podzieli na odpowiednią ilość okręgów wyborczych i ustali dla każdego okręgu w zależności od liczby jego mieszkańców ilość przypadających nań mandatów radnych.

(3) Na poszczególny okręg wyborczy nie może przypadać mniej, niż trzy mandaty.

(4) Okręg wyborczy może być podzielony w miarę potrzeby na obwody głosowania. W tym przypadku wyborca może wykonać prawo głosowania tylko w jednym obwodzie.

(5) Każdy okręg wyborczy oraz każdy obwód głosowania winien tworzyć jedną ciągłą całość terytorjalną.

(6) Okręgi wyborcze oznacza się numerami rzymskimi, obwody zaś głosowania numerami arabskimi dla każdego okręgu oddzielnie.

§ 5. Liczbę radnych miejskich określa art. 34 ustawy, przyczem za podstawę określenia liczby mieszkańców miasta przyjmuje się ogłoszone przez Główny Urząd Statystyczny wyniki ostatniego powszechnego spisu ludności. Liczba zastępców radnych jest równa liczbie radnych. Przy ustalaniu

liczby mieszkańców w poszczególnych okręgach wyborczych i obwodach przyjmuje się za podstawę prowadzoną przez gminę ewidencję ludności.

Zarządzenie wyborów.

§ 6. (1) Wybory do rady miejskiej zarządza w miastach niewydzielonych z powiatowego związku samorządowego — starosta powiatowy, w miastach wydzielonych z powiatowego związku samorządowego — wojewoda, którym przysługuje ogólny nadzór nad czynnościami wyborczymi. Z tego tytułu władze te korzystają analogicznie z uprawnień, określonych w art. 67 ustawy.

(2) W zarządzeniu wyborów należy podać: dzień zarządzenia wyborów, dzień głosowania, ewentualny podział na okręgi wyborcze i obwody głosowania oraz ilość mandatów, przypadających na gminę, ilość mandatów w każdym okręgu wyborczym, jak również nazwiska przewodniczących, ich zastępców, dwóch członków i ich zastępców głównej i każdej okręgowej komisji wyborczych. Treść zarządzenia należy podać przełożonemu gminy i przewodniczącemu głównej komisji wyborczej.

(3) Przed zarządzeniem wyborów władza zarządzająca wybory dokonywa podziału obszaru na okręgi wyborcze i na obwody głosowania i ustala ilość mandatów w poszczególnych okręgach.

Komisje wyborcze.

§ 7. (1) Dla przeprowadzenia wyborów ustanawia się główną komisję wyborczą i okręgowe komisje wyborcze. W razie podziału okręgów wyborczych na obwody głosowania należy utworzyć również obwodowe komisje wyborcze.

(2) Dla miasta, liczącego do 5.000 mieszkańców i stanowiącego jeden okręg wyborczy, tworzy się tylko główną komisję wyborczą, a w razie podziału jego na obwody głosowania — również obwodowe komisje wyborcze. Czynności okręgowych komisji wyborczych, przewidziane niniejszym regulaminem, spełnia wówczas główna komisja wyborcza.

§ 8. (1) Główna i okręgowe komisje wyborcze składają się z przewodniczącego, jego zastępcy, 4 członków i tyluż zastępców. Przewodniczącego, jego zastępcę oraz 2 członków i ich zastępców mianuje władza zarządzająca wybory, pozostałych dwóch członków i ich zastępców powołuje zarząd miejski, komunikując o tem przewodniczącemu głównej komisji wyborczej.

(2) Obwodowe komisje wyborcze składają się z pięciu członków i tyluż zastępców (przewodniczącego, jego zastępcy, 4 członków i 4 ich zastępców), powołanych przez główną komisję wyborczą.

(3) Przewodniczący i członkowie komisji wyborczych i ich zastępcy winni posiadać prawo wybierania do rady miejskiej, do której zarządzono wybory.

§ 9. (1) Do powzięcia uchwał komisji wyborczych potrzebna jest obecność przewodniczącego (zastępcy) i co najmniej dwóch członków (zastępców).

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów obecnych. W razie równości głosów przyjęty zostaje wniosek, za którym głosował przewodniczący.

(2) Zastępca przewodniczącego i zastępcy innych członków komisji wyborczych biorą udział w głosowaniu na posiedzeniu komisji tylko w razie nieobecności osoby, którą zastępują, przyczem jednak zastępca przewodniczącego komisji wyborczej ma prawo brać udział we wszystkich posiedzeniach komisji.

Spisy wyborców.

§ 10. (1) Spis wyborców winien zawierać wszystkich posiadających prawo wybierania do rady miejskiej. Spisy wyborców sporządza przełożony gminy na podstawie rejestru mieszkańców oraz na podstawie danych i materiałów, posiadanych przez gminę w związku z prowadzeniem rejestru mieszkańców. Obywateli honorowych gminy wpisuje się na początku spisu wyborców, w razie podziału miasta na okręgi i obwody głosowania na początku spisu obwodu I okręgu I.

(2) W miastach, liczących do 5.000 mieszkańców i niepodzielonych ani na okręgi wyborcze, ani na obwody głosowania, sporządza się jeden spis wyborczy dla całego miasta. W miastach, podzielonych na okręgi wyborcze, lecz nie podzielonych na obwody głosowania sporządza się spisy wyborcze dla każdego okręgu oddzielnie. W miastach zaś podzielonych na obwody głosowania spisów okręgowych nie sporządza się, a sporządza się spisy wyborcze dla każdego obwodu głosowania oddzielnie. Okręgowe spisy wyborcze oznaczają się numerem okręgu, obwodowe zaś spisy wyborcze numerem obwodu, a w razie podziału miasta na okręgi i obwody, spisy obwodowe oznaczają się numerami okręgu i obwodu. Zarząd miejski drogą uchwały może wprowadzić prócz okręgowych lub obwodowych spisów wyborców ogólny spis wyborców, obejmujący wyborców z całego miasta.

(3) Spisy wyborców, prócz ogólnego, sporządzane są według ulic i Nr.Nr. domów, albo w porządku abecedowym nazwisk wyborców. Przyjęcie takiego lub innego układu spisów wyborców zależy od decyzji zarządu miejskiego stosownie do lokalnych warunków. Układ ogólnego spisu wyborców winien być abecedowy według nazwisk wyborców.

(4) Spis wyborców winien zawierać:

a) W układzie według ulic i Nr.Nr. domów: numer porządkowy, nazwę ulicy, nazwisko, imię, dzień, miesiąc i rok urodzenia, od kiedy mieszka w gminie, numer porządkowy spisu ogólnego, jeżeli taki spis istnieje oraz trzy rubryki wolne, z których dwie pierwsze służą dla zaznaczenia oddania głosu przy wyborach normalnych, ewentualnie uzupełniających — trzecia zaś obszerniejsza na inne zapiski, w której notuje się specjalny tytuł zapisu do spisu wyborców, jak np. „posiadacz nieruchomości”, „urzędnik państwowy” i t. p.

b) W układzie abecedowym według nazwisk wyborców: numer porządkowy, nazwisko,

imię, dzień, miesiąc i rok urodzenia, adres mieszkania (ulica, Nr. domu), od kiedy mieszka w gminie, numer porządkowy spisu ogólnego, jeżeli taki spis istnieje oraz trzy rubryki wolne, z których dwie pierwsze służą dla zaznaczenia oddania głosu przy wyborach normalnych ewentualnie uzupełniających, trzecia zaś obszerniejsza na inne zapiski, w której notuje się specjalny tytuł zapisu do spisu wyborców, jak np. „posiadacz nieruchomości”, „urzędnik państwowy” i t. p.

- c) Ogólny spis wyborców winien zawierać: numer porządkowy, nazwisko, imię, dzień, miesiąc i rok urodzenia, adres mieszkania (ulica, Nr. domu), numer okręgu, numer obwodu i numer porządkowy spisu obwodowego.

§ 11. (1) Przełożony gminy doręcza:

- a) przewodniczącemu głównej komisji wyborczej jeden egzemplarz ogólnego spisu wyborców, jeżeli taki spis został wprowadzony oraz po jednym egzemplarzu każdego okręgowego lub obwodowego spisu wyborców (jeden cały komplet);
 b) każdemu przewodniczącemu okręgowej komisji wyborczej — po dwa egzemplarze spisu okręgowego danego okręgu, o ile zaś miasto jest podzielone na obwody głosowania — po jednym egzemplarzu spisów obwodowych wszystkich obwodów danego okręgu;
 c) każdemu przewodniczącemu obwodowej komisji wyborczej — po dwa egzemplarze spisu wyborców danego obwodu.

(2) Przełożony gminy doręcza spisy wyborców przewodniczącym komisji wyborczych (ust. 1) w terminach następujących:

- a) w miastach, liczących do 10.000 mieszkańców, najpóźniej dnia 14-go od dnia zarządzenia wyborów;
 b) w miastach, liczących ponad 10.000 mieszkańców, najpóźniej dnia 24-go od dnia zarządzenia wyborów.

§ 12. (1) 15 albo 25 dnia (§ 11 ust. 2) od dnia zarządzenia wyborów główna komisja wyborcza ogłosi plakatami:

- a) podział miasta na okręgi wyborcze i obwody głosowania;
 b) skład głównej, okręgowych i obwodowych komisji wyborczych;
 c) lokale i godziny urzędowania tych komisji;
 d) termin i miejsce wyłożenia spisu wyborców i wnoszenia reklamacyj (§ 13);
 e) liczbę radnych, jaka ma być wybrana w każdym poszczególnym okręgu wyborczym;
 f) termin zgłaszania list kandydatów (§ 15);
 g) liczbę wyborców, uprawnionych do zgłoszenia list kandydatów dla każdego okręgu wyborczego (§ 17).

(2) W ogłoszeniu należy zaznaczyć, iż po upływie przepisanych terminów, reklamacje nie będą

przyjmowane, zaś do głosowania będą uprawnione tylko osoby wpisane na ustalonym ostatecznie spisie wyborców (§ 14).

§ 13. (1) Spisy wyborców mają być wyłożone do przejrzania w lokalach okręgowych komisji wyborczych dnia 16 albo 26 od dnia zarządzenia wyborów przez dni siedem, najmniej przez pięć godzin dziennie. W tym czasie każdemu mieszkańcowi gminy wolno przeglądać spisy wyborców i czynić odpisy. Siedmiodniowy okres czasu wyłożenia spisów nie może mieć przerw.

(2) W czasie wyłożenia spisów każdy mieszkaniec miasta ma prawo wnieść do okręgowej komisji wyborczej poparte odpowiednimi dowodami reklamacje z powodu pominięcia jego samego lub kogokolwiek innego w spisie wyborców, oraz przeciwko wpisaniu osoby nieuprawnionej do głosowania. Reklamacje należy zgłaszać pisemnie lub ustnie do protokołu. W czasie wyłożenia spisów wyborców winni być obecni co najmniej dwaj członkowie (zastępcy) komisji wyborczej.

§ 14. (1) Reklamacje z powodu pominięcia komisja okręgowa załatwia o ile możności bezzwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 3-ch dni po dniu wniesienia reklamacji, a najpóźniej dnia 26 albo 36 od dnia zarządzenia wyborów i o decyzji zawiadamia reklamującego.

(2) W razie wniesienia reklamacji przeciwko wpisaniu komisja winna najpóźniej następnego dnia po wniesieniu reklamacji zawiadomić o tem osobę, której umieszczenie na liście wyborców zostało zakwestionowane, z pouczeniem, iż przysługuje jej prawo wniesienia swej obrony do komisji na piśmie lub ustnie w ciągu następnego dnia po dniu ustnego lub pisemnego zawiadomienia. Przy doręczaniu pisemnych zawiadomień obowiązują postanowienia rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341). Reklamacje przeciwko wpisaniu rozstrzyga okręgowa komisja w ciągu 2-ch dni od chwili upływu terminu obrony, co winno nastąpić najpóźniej dnia 26 albo 36 od dnia zarządzenia wyborów i bezzwłocznie zawiadamia o decyzji osoby interesowane.

(3) Od powyższych decyzji nie przysługuje odwołanie.

(4) Po rozstrzygnięciu reklamacji okręgowa komisja wyborcza wpisuje dodatkowo wyborców, których prawo wyborcze uznano w postępowaniu reklamacyjnym, w egzemplarzach okręgowych lub obwodowych spisów wyborców i zamyka spisy, zaopatrzone odpowiednią klauzulą oraz podpisami członków.

(5) W miastach, gdzie wprowadzono ogólne spisy wyborców, o wszelkich zmianach, dokonanych w drodze reklamacji w spisach wyborców, okręgowe komisje wyborcze zawiadamiają główną komisję wyborczą, która sprawdza, czy jedna i ta sama osoba nie figuruje w spisach wyborców w paru okręgach lub obwodach, w wypadku stwierdzenia, iż ta sama osoba wpisana jest do paru spisów wyborców, główna komisja wyborcza zarządza odnotowanie w tych spisach, w którym okręgu lub obwodzie przysługuje tej osobie prawo oddania głosu.

Listy kandydatów.

§ 15. (1) Najpóźniej do dnia 20 albo 30 od dnia zarządzenia wyborów wyborcy mają prawo zgłaszania do głównej komisji wyborczej list kandydatów na radnych. Kandydaci na radnych winni posiadać prawo wybieralności (§ 3 (2)). Liczba kandydatów na poszczególnych listach nie może przekraczać trzykrotnej ilości mandatów radnych, przypadających na dany okręg wyborczy.

(2) Ta sama lista kandydatów nie może być zgłoszona w kilku okręgach wyborczych.

§ 16. (1) Lista kandydatów winna zawierać numer okręgu wyborczego, imię, nazwisko, wiek i dokładny adres zamieszkania każdego kandydata. Nazwiska kandydatów opatruje się kolejno numerami. Do listy kandydatów należy dołączyć oświadczenie każdego kandydata, stwierdzone własnoręcznym podpisem:

- a) że zgadza się na zgłoszenie jego kandydatury na danej liście i w danym okręgu wyborczym,
- b) że posiada prawo wybieralności na radnego,
- c) że zapoznał się z treścią art. 6, 8 i 9 ustawy.

W razie braku takiego oświadczenia wykreśla główna komisja wyborcza kandydata z listy.

(2) Kandydować wolno z jednej tylko listy w danym okręgu wyborczym. Jeżeli tego samego kandydata zamieszczono na kilku listach, uznaje się go za prawidłowo zgłoszonego na tej liście, do której dołączona jest jego zgoda z datą najpóźniejszą. W razie jednakowych dat skreśla się kandydata ze wszystkich list.

(3) Przewodniczący głównej komisji wyborczej ma prawo wezwać kandydata celem stwierdzenia, czy włada on językiem polskim w słowie i piśmie. Kandydata, który nie zjawi się na wezwanie prawidłowo doręczone, główna komisja wyborcza może wykreślić z listy kandydatów. Od tych decyzji nie ma odwołania.

§ 17. (1) Każda lista kandydatów winna być podpisana przez co najmniej 1/50 część wszystkich wyborców, wpisanych do spisu wyborców danego miasta albo okręgu. Za podstawę do ustalenia liczby potrzebnych podpisów służą spisy wyborców sporządzone przez przełożonego gminy bez uwzględnienia okresu reklamacji. Liczbę 300 podpisów należy w każdym przypadku uznać za wystarczającą.

(2) Podpisujący listę winni podać adresy swoich mieszkań. Śmierć podpisującego, albo późniejsza utrata przezeń prawa wybierania nie powoduje unieważnienia listy. Wyborca ma prawo cofnąć złożony podpis pod listą kandydatów najpóźniej dnia 20 albo 30 po dniu zarządzenia wyborów.

(3) Za pełnomocnika listy, upoważnionego do porozumiewania się z komisją wyborczą, uważa się osobę, podpisaną na pierwszym miejscu; jako zastępcę pełnomocnika — podpisaną na drugim miejscu, o ile w liście nie wskazano wyraźnie jako pełnomocnika i jego zastępcę innych osób.

§ 18. (1) Przewodniczący głównej komisji wyborczej wydaje na żądanie pełnomocnika listy, pisemne poświadczenie zgłoszenia listy i złożenia oświadczenia kandydatów (§ 16).

(2) Zgłoszona lista kandydatów otrzymuje numer porządkowy, w kolejności zgłoszenia. Numeracja list odbywa się dla każdego okręgu wyborczego oddzielnie.

(3) Pełnomocnik każdej listy kandydatów, zgłaszając swoją listę, może złożyć pisemne oświadczenie, iż rezerwuje ten sam numer, który uzyskuje jego lista, dla innych list jeszcze nie zgłoszonych w innych okręgach wyborczych, przyczem w oświadczeniu winien wymienić okręgi wyborcze i nazwy list kandydatów, dla których rezerwuje numer swojej listy. Główna komisja wyborcza może nadać wymienionym w oświadczeniu listom zarezerwowany numer o tyle, o ile pełnomocnicy tych list dołączą do swych list pisemne oświadczenie iż chcą, by ich listy były oznaczone zarezerwowanym numerem. W braku takiego oświadczenia lista otrzymuje numer w kolejności zgłoszenia.

§ 19. (1) Przewodniczący głównej komisji wyborczej bada, czy zgłoszone listy kandydatów odpowiadają obowiązującym przepisom, a o dostrzeżonych brakach i wadach zawiadamia pełnomocnika listy najpóźniej 23 albo 33 dnia od dnia zarządzenia wyborów.

(2) Jeżeli pełnomocnik nie usunie braków i wad najpóźniej dnia 24 albo 34 od dnia zarządzenia wyborów, główna komisja wyborcza stwierdza nieważność listy w całości, albo nieważność kandydatów, co do których stwierdzono braki i wady i o decyzji zawiadamia pełnomocnika listy. Od tej decyzji nie przysługuje prawo odwołania.

(3) Ustalony w powyższy sposób listy kandydatów nie mogą być zmieniane; natomiast można je wycofać, dopóki nie zostaną ogłoszone (§ 21).

(4) Łączenie (blok list) jest niedopuszczalne.

Wybór radnych bez głosowania.

§ 20. W przypadku, gdy w danym okręgu wyborczym zgłoszona została tylko jedna lista kandydatów, zawierająca podwójną liczbę nazwisk kandydatów, których należy wybrać w tymże okręgu, głosowanie nie odbywa się, a radnymi zostają kandydaci, wymienieni na czele listy w liczbie równej ilości mandatów radnych w danym okręgu, pozostali zaś kandydaci zostają zastępcami radnych w kolejności umieszczenia ich nazwisk na liście.

Ogłoszenie list kandydatów i terminu głosowania.

§ 21. (1) Najpóźniej dnia 26 albo 36 od dnia zarządzenia wyborów główna komisja wyborcza ogłasza plakatami:

- a) listy kandydatów, uznane za ważne (bez podpisów zgłaszających) dla każdego okręgu wyborczego, pod numerami, które tym listom nadano;
- b) dzień i czas trwania głosowania;
- c) lokale, w których odbędzie się głosowanie;
- d) treść §§ 23, 26, 33 niniejszego regulaminu.

(2) Głosowanie odbywa się jednego dnia we wszystkich okręgach wyborczych, w niedzielę lub dzień świąteczny najpóźniej dnia 30 albo 40 od dnia zarządzenia wyborów.

Głosowanie.

§ 22. (1) Głosowanie odbywa się w lokalach okręgowych komisji wyborczych, w razie zaś podziału na obwody głosowania — w lokalach obwodowych komisji wyborczych i trwa bez przerwy od godz. 9 do godz. 19.

(2) Od chwili rozpoczęcia głosowania aż do chwili obliczenia głosów w lokalu wyborczym powinni być obecni bez przerwy przewodniczący lub jego zastępca i co najmniej 2-ch członków komisji lub ich zastępcy.

(3) W lokalu wyborczym mogą przebywać mężowie zaufania wyborców, zgłoszeni przez pełnomocników list, po jednym dla każdej komisji. Mąż zaufania powinien mieć prawo wybierania do rady miejskiej danego miasta i okazać przewodniczącemu komisji wyborczej imienne pismo delegacyjne, wydane przez pełnomocnika danej listy.

§ 23. W dniu głosowania nie wolno w lokalu wyborczym, w budynku, w którym się ten lokal znajduje, na ulicy i na placu przed wejściem do budynku w promieniu stu metrów wygłaszać przemówień do wyborców, rozdawać kart do głosowania i w jakikolwiek inny sposób agitować. Postanowieniom tym podlegają również i mężowie zaufania.

§ 24. (1) Przewodniczący komisji czuwa nad zapewnieniem porządku w czasie wyborów zarówno w lokalu wyborczym, jak i przed tym lokalem. Przewodniczący może zarządzić usunięcie z lokalu wyborczego osób, nie wyłączając mężów zaufania, które zakłócają spokój lub naruszają przepisy § 23 oraz może wydawać zarządzenia, zdążające do zapewnienia wyborcom dostępu do lokalu wyborczego i do urny wyborczej.

(2) Rządowe władze administracji ogólnej celem zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w czasie wyborów mogą zarządzić wyznaczenie przy poszczególnych komisjach wyborczych posterunków policyjnych.

§ 25. Przed rozpoczęciem głosowania komisja wyborcza stwierdza, czy urna jest próżna, poczem urnę zamyka. Od tej chwili aż do ukończenia głosowania urny w żadnym wypadku otwierać nie wolno.

§ 26. (1) Głosowanie odbywa się zapomocą kart do głosowania. Karty do głosowania nie mogą być koloru oczywiście innego niż białe. Karta powinna zawierać numer jednej z ważnie zgłoszonych list kandydatów, oraz nazwiska kandydatów, na których wyborca oddaje głos.

(2) Wyborca może głosować wyłącznie na kandydatów, których nazwiska umieszczone są na jednej tylko liście kandydatów, zgłoszonej ważnie w danym okręgu wyborczym.

(3) Każdy wyborca rozporządza tylu głosami, ilu radnych wybiera się w danym okręgu wyborczym, przyczem ma prawo część lub wszystkie roz-

porządkalne swe głosy oddać na jednego i tego samego kandydata. Wówczas wypisuje na karcie do głosowania tyle razy nazwisko tego kandydata, ile głosów chce mu oddać.

(4) Treść karty do głosowania może być odbita mechanicznie lub pisana.

§ 27. Karty do głosowania wrzucane są do urny w kopertach, ostemplowanych pieczęcią zarządu miejskiego. Wszystkie koperty mają być jednokowej barwy i jednakowego formatu, oprócz stempla koperty nie mogą być oznaczone żadnym znakiem odróżniającym. Przewodniczący głównej komisji wyborczej dostarcza wszystkim komisjom ostemplowane koperty.

§ 28. Głosowanie odbywa się w następujący sposób: wyborca, podszedłszy do stołu, przy którym czynna jest komisja wyborcza, wymienia swe imię, nazwisko i adres zamieszkania. Gdy zostanie sprawdzone, że wymienione imię i nazwisko znajduje się w spisie wyborców danego okręgu lub obwodu, wyborca otrzymuje kopertę do głosowania, poczem wkłada w nią kartę do głosowania i wręcza przewodniczącemu komisji, który sprawdziwszy stempel na kopercie, wrzuca ją do urny wyborczej w obecności wyborcy. Jednocześnie członek komisji obok nazwiska wyborcy notuje oddanie głosu.

§ 29. (1) Przewodniczący lub jego zastępca oraz członkowie komisji mogą zażądać ustalenia tożsamości osoby głosującej. Uczynić to jednak mogą dopóki wyborca nie oddał głosu.

(2) Wyborca nie posiadający dokumentów, uznanych przez komisję za wystarczające, może powołać się na świadectwo dwóch wiarygodnych świadków, znanych komisji wyborczej. Od decyzji komisji w sprawie tożsamości wyborcy niema odwołania.

§ 30. (1) Głosowania przerywać nie wolno. Gdyby, wskutek nieprzewidzianego wypadku, czynności wyborcze były uniemożliwione, komisja wyborcza może przedłużyć godziny głosowania lub odroczyć do dnia następnego. Zarządzenie takie winno być natychmiast ogłoszone publicznie w sposób, w danem mieście przyjęty.

(2) W razie przerwania głosowania komisja wyborcza opieczętuje akta i urnę wyborczą i oddaje na przechowanie przewodniczącemu pod jego osobistą odpowiedzialnością. Po ponownem podjęciu głosowania należy protokółarnie stwierdzić, czy pieczęcie były nienaruszone.

§ 31. O godzinie 19 przewodniczący nakazuje zamknięcie lokalu wyborczego. Odtąd mogą głosować tylko ci wyborcy, którzy w chwili zarządzenia zamknięcia znajdowali się w lokalu wyborczym. Komisja może także przed godziną 19 uznać głosowanie za ukończone, jeśli wszyscy wyborcy, wpisani do spisu oddali swoje głosy.

Obliczenie i ustalenie wyniku głosowania.

§ 32. (1) Obliczenia oddanych głosów dokonywają te komisje wyborcze, przed którymi odbywa

się głosowanie. Obliczenia dokonywa się zaraz po ukończeniu głosowania.

(2) Przewodniczący komisji otwiera urnę wyborczą, poczem liczy koperty w niej złożone, nie otwierając ich. Jednocześnie ustala się na podstawie notatek w spisie wyborców liczbę głosujących.

(3) Gdyby liczba głosujących różniła się od liczby kopert wyjętych z urny, należy to zaznaczyć w protokole, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę powyższej niezgodności.

(4) Po ukończeniu tej czynności komisja przystępuje niezwłocznie do obliczenia kart do głosowania oddanych ważnie na poszczególne listy kandydatów oraz głosów oddanych ważnie na poszczególnych kandydatów. W tym celu przewodniczący komisji otwiera koperty, wyjmuje z nich karty i odczytuje głośno najpierw numer listy, następnie nazwiska kandydatów, wymienionych w karcie. Przed odczytaniem karty do głosowania przewodniczący bada jej ważność. O nieważności orzeka komisja wyborcza. W miarę odczytywania przez przewodniczącego, dwaj członkowie komisji prowadzą każdy z osobna listy obliczenia, do których wpisują oddzielnie liczbę kart do głosowania, oddanych ważnie na poszczególne listy kandydatów, oddzielnie zaś głosy, oddane ważnie na poszczególnych kandydatów. Listy obliczenia prowadzone przez obydwóch członków komisji winny się ze sobą zgadzać i mają być po ukończeniu obliczenia i podpisaniu przez wszystkich obecnych członków komisji, dołączone do protokołu. Na podstawie list obliczenia komisja wyborcza ustala: a) ile ważnych kart do głosowania otrzymała każda lista kandydatów oraz b) ile każdy z kandydatów uzyskał ważnych głosów.

§ 33. (1) Nieważne są:

- a) karty do głosowania, włożone do koperty urzędownie nieostemplowanej;
- b) karty koloru oczywiście innego niż białe;
- c) karty do głosowania niewypełnione lub wyraźnie nieczytelne;
- d) karty, zawierające nazwiska kandydatów z różnych list.

(2) Z kilku znalezionych w kopercie, prawidłowo wypełnionych i o jednakowej treści kart do głosowania należy uznać za ważną tylko jedną kartę. Jeżeli zaś w kopercie znaleziono dwie lub więcej kart do głosowania o różnej treści, należy wszystkie znajdujące się w kopercie karty uznać za nieważne.

(3) Umieszczenie na karcie do głosowania nazwisk kandydatów w ilości większej aniżeli liczba radnych wybieranych w danym okręgu wyborczym nie powoduje nieważności karty, nadliczbowe jednak nazwiska kandydatów w kolejności umieszczenia ich na karcie komisja wyborcza skreśla.

(4) Umieszczenie na karcie do głosowania nazwisk kandydatów, nie figurujących na żadnej z ważnie zgłoszonych list kandydatów, nie powoduje unieważnienia karty do głosowania, nazwiska jednak tych kandydatów komisja wyborcza skreśla.

(5) Skreślenie nazwiska kandydata i dopisanie innego nie powoduje nieważności karty do głosowania.

(6) Kandydatów, wpisanych do karty do głosowania w sposób, nie ustalający niewątpliwie osoby kandydata, komisja wyborcza skreśla. Wymienienie

imienia kandydata jest niezbędne tylko wówczas, gdy na danej liście kandydatów figuruje dwóch lub więcej kandydatów tego samego nazwiska. Jeżeli na liście figuruje dwóch lub więcej kandydatów tego samego nazwiska i imienia, należy na karcie do głosowania podać imiona ojców tych kandydatów. Błędy i niedokładności pisowni nie powodują nieważności głosu, o ile tylko nie zachodzi wątpliwość co do tożsamości kandydata.

§ 34. Karty zakwestjonowane lub karty, zawierające nazwiska zakwestjonowanych kandydatów, o których ważności orzekała komisja, oznaczają się numerami porządkowymi i dołącza się do protokołu. W protokole podaje się krótkie powody dla których kartę lub poszczególne głosy uznano za ważne lub nieważne. Jeżeliby powodem unieważnienia była wadliwość koperty, dołącza się także kopertę, oznaczony ją numerem porządkowym odnośnej karty.

§ 35. Wszystkie oddane podczas głosowania karty do głosowania, nie podpadające pod przepisy § 34, komisja opakuje i opieczętowanie, a na opakowaniu umieszcza napis, wskazujący okręg wyborczy, ewentualnie także obwód głosowania. Osobno opakuje się koperty z wyjątkiem kopert, o których mowa w § 34 niniejszego regulaminu.

§ 36. Każda komisja wyborcza, przed którą odbyło się głosowanie, czyni protokolarne zestawienie z wyszczególnieniem:

- a) liczby osób, uprawnionych do głosowania według listy wyborczej z wymienieniem ilu głosami rozporządzał każdy wyborca,
- b) liczby wszystkich oddanych kart do głosowania,
- c) liczby oddanych nieważnych kart do głosowania,
- d) liczby wszystkich oddanych ważnych kart do głosowania,
- e) liczby ważnych kart do głosowania, oddanych na poszczególne listy kandydatów,
- f) liczby głosów ważnych, oddanych na poszczególnych kandydatów.

§ 37. O ile głosowanie odbyło się w komisji obwodowej, komisja ta, po dokonaniu zestawienia wyniku głosowania (jak w § 36) z czynności swych spisuje protokół, w którym uwidacznia nazwiska członków komisji wyborczej, godziny rozpoczęcia i ukończenia, albo przerwania głosowania, wszystkie uchwały komisji z krótkim uzasadnieniem i ważniejsze okoliczności, dotyczące przebiegu głosowania. Protokół ten podpisany przez przewodniczącego i członków komisji wraz z zestawieniem wyników głosowania i wszystkimi aktami wyborczymi komisja obwodowa bezzwłocznie przesyła okręgowej komisji wyborczej.

§ 38. Okręgowa komisja wyborcza sprawdza protokoły i obliczenia wyników głosowania, przyczem może wezwać przewodniczących obwodowych komisji wyborczych do udzielenia wyjaśnień. Okręgowa komisja wyborcza może uchylić decyzję obwodowej komisji wyborczej o unieważnieniu lub uznaniu za ważną karty do głosowania lub poszczególnych głosów (§ 34) oraz winna poprawić sprawdzone błę-

dy arytmetyczne. Po ostatecznym ustaleniu wyników głosowania we wszystkich obwodach, okręgowa komisja wyborcza zestawia wynik głosowania w całym okręgu (§ 36).

§ 39. Po zestawieniu wyników głosowania w okręgu wyborczym, okręgowa komisja wyborcza przystępuje do podziału mandatów pomiędzy listy kandydatów w sposób następujący: Ogólne ilości ważnych kart do głosowania, oddanych w danym okręgu wyborczym na poszczególne listy, dzieli się kolejno przez 1, 2, 3 i t. d., aż do chwili, gdy w ten sposób da się uszeregować tyle kolejno największych liczb (ilorazów z uwzględnieniem ułamków), ile jest mandatów w okręgu do podziału. Poszczególnej liście kandydatów przyznaje się tyle mandatów, ile ilorazów przypada na nią z pośród ustalonego w powyższy sposób ich szeregu. O przyznaniu mandatu jednej z dwóch lub więcej list, wykazujących jednakowe ilorazy końcowe, rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego komisji wyborczej.

§ 40. (1) Po dokonaniu podziału mandatów pomiędzy listy kandydatów okręgowa komisja wyborcza przystępuje do ustalenia, którzy z kandydatów zostali wybrani do rady miejskiej.

(2) O pierwszeństwie i kolejności wyboru do rady miejskiej poszczególnych kandydatów danej listy decyduje kolejna względna większość głosów, ważne oddanych na poszczególnych kandydatów tej listy. W razie oddania jednakowej ilości głosów na dwóch lub więcej kandydatów, pierwszeństwo do uzyskania mandatu przysługuje kandydatowi umieszczonemu na pierwszym miejscu listy, o pierwszeństwie zaś pomiędzy innymi kandydatami rozstrzyga w takim przypadku los, wyciągnięty przez przewodniczącego komisji wyborczej.

(3) Gdy na listę przypada więcej niż jeden mandat, kandydat zaś umieszczony na pierwszym miejscu tej listy w myśl powyższych zasad nie uzyskałby mandatu, wówczas należy zaliczyć dodatkowo na korzyść tego kandydata otrzymaną przez innych kandydatów tej listy nadwyżkę głosów ponad liczbę ilorazu (ilorazu wyborczego listy), jaki wypada z podzielenia ogólnej ilości głosów, ważne oddanych na daną listę, przez przypadającą na nią ilość mandatów. Ułamki, powstałe przy dzieleniu, zaokrągla się w górę do jedności. W przypadku, gdy kandydat, umieszczony na pierwszym miejscu listy, nie uzyskał ani jednego głosu, postanowienia powyższe o zaliczeniu dodatkowym nadwyżek głosów, otrzymanych przez innych kandydatów, nie mają zastosowania.

(4) Jeżeli liczba kandydatów, na których głosowano z danej listy, nie wyczerpie pełnej ilości przyznanej tej liście mandatów, wówczas pozostałe mandaty przypadają innym kandydatom tejże listy w kolejności umieszczenia ich na liście.

Przykłady: I. Miasto posiada 12.000 mieszkańców. Wybiera 24 radnych. Podzielone zostało na 3 okręgi wyborcze. Jeden z okręgów wyborczych, posiadający 8 mandatów ma 1300 uprawnionych do głosowania. Zgłoszono w nim ważne 4 listy kandydatów, na które oddano 1125 ważnych kart do głosowania.

Lista Nr. 1 otrzymała 350 ważnych kart do głosowania.

Kandydat A	otrzymał	306	głosów
" B	"	1656	"
" C	"	654	"

Lista Nr. 2 otrzymała 595 ważnych kart do głosowania.

Kandydat D	otrzymał	800	głosów
" E	"	1512	"
" F	"	1200	"
" G	"	1200	"
" H	"	0	"
" I	"	0	"

Lista Nr. 3 otrzymała 120 ważnych kart do głosowania.

Kandydat L	otrzymał	240	głosów
" M	"	240	"
" N	"	240	"
" O	"	224	"

Lista Nr. 4 otrzymała 60 ważnych kart do głosowania.

Kandydat P	otrzymał	150	głosów
" R	"	250	"
" S	"	64	"

Przystępujemy do podziału 8 mandatów pomiędzy listy kandydatów. W tym celu dzielimy kolejno liczby 350, 595, 120 i 60 przez 1, 2, 3 i t. d.

Lista Nr. 1	Lista Nr. 2	Lista Nr. 3	Lista Nr. 4
350 ⁽²⁾	595 ⁽¹⁾	120 ⁽⁷⁾	60
175 ⁽³⁾ 116	297 ⁽³⁾ 198 ⁽⁴⁾ 148 ⁽⁶⁾ 119 ⁽⁸⁾	60	30

Lista Nr. 1 otrzymuje 2 mandaty
 " Nr. 2 " 5 mandatów
 " Nr. 3 " 1 mandat
 " Nr. 4 nie uzyskała żadnego mandatu.

Następnie ustala się, którzy z kandydatów każdej listy zostali wybrani do rady miejskiej.

Lista Nr. 1 otrzymała 2 mandaty

Kandydat A	uzyskał	306	głosów
" B	"	1656	"
" C	"	654	"

Ponieważ kandydat A, umieszczony na pierwszym miejscu listy nie uzyskałby mandatu (uzyskaliby B i C), lista zaś ma więcej niż jeden mandat, przeto należy postąpić według ustępu (3) § 40 regulaminu, t. j. ogólną liczbę głosów padłych na listę Nr. 1 — 2616 podzielić przez liczbę uzyskanych mandatów 2 i nadwyżkę głosów innych kandydatów ponad otrzymany iloraz zaliczyć na korzyść kandydata A:

2616 : 2 = 1308; 1656 — 1308 = 348 głosów za-liczyć na korzyść kandydata A.

W ten sposób: Kandydat A będzie miał 306 + 348 = 654 głosy;

Kandydat B będzie miał 1656 — 348 = 1308 głosów;

Kandydat C będzie miał 654 głosy.

Pierwszy mandat otrzymuje kandydat B, drugi zaś mandat otrzymuje kandydat A, gdyż mimo posiadania tej samej liczby głosów co i kandydat C, jednak ma pierwszeństwo do mandatu z tytułu zajmowania pierwszego miejsca na liście kandydatów.

Lista Nr. 2 otrzymała 5 mandatów.

I mandat otrzymuje kandydat E

II mandat otrzymuje kandydat F

III mandat otrzymuje kandydat G

IV mandat otrzymuje kandydat D.

Ponieważ pozostaje jeszcze jeden mandat, a na resztę kandydatów tej listy nie głosowano, przeto pozostały piąty mandat przypada kolejnemu kandydatowi, czyli kandydatowi H.

Lista Nr. 3 otrzymała 1 mandat.

Ponieważ kandydat L umieszczony jest na pierwszym miejscu listy uzyskuje on mandat, mimo, iż posiada taką samą liczbę głosów, jaką uzyskali kandydaci M i N.

Ogólny wynik wyborów w okręgu następujący:

Wybrani do rady miejskiej: z listy Nr. 1 kandydaci B i A

z listy Nr. 2 kandydaci E, F, G, D i H

z listy Nr. 3 kandydat L.

§ 41. (1) Za zastępców radnych w poszczególnych okręgach wyborczych uznaje się tych kandydatów z danej listy, którzy mandatu nie uzyskali, a otrzymali z kolei największe ilości ważnych głosów. Liczba zastępców radnych z każdej listy nie może być większa od ilości przypadających na tę listę mandatów radnych.

(2) Jeżeli liczba pozostałych po wyborze radnych kandydatów, na których głosowano z danej listy, nie wyczerpie pełnej ilości przypadających na nią zastępców radnych, wówczas pozostała ilość stanowisk zastępców radnych przypada następnym kandydatom tej listy w kolejności, przewidzianej na liście.

§ 42. Po ustaleniu wyników wyborów okręgowa komisja wyborcza sporządza protokół, który winien zawierać: nazwiska członków okręgowej komisji, wszystkie czynności okręgowej komisji wyborczej, między innymi i z § 38, a w szczególności także czynności dotyczące przebiegu głosowania, o ile głosowanie odbyło się w okręgowej komisji wyborczej oraz czynności połączone z obliczeniem wyniku głosowania, a następnie imiona, nazwiska, wiek i miejsce zamieszkania wybranych radnych i ich zastępców. Protokół podpisują członkowie okręgowej komisji wyborczej.

§ 43. (1) Protokół wyborczy wraz z wszystkimi aktami wyborczymi okręgowa komisja wyborcza przesyła bezwzględnie głównej komisji wyborczej, która na podstawie tych protokołów sporządza

ogólne zestawienie wyników wyborów dla całego miasta według okręgów wyborczych i ogłasza go plakatami.

(2) W obwieszczeniu należy podać:

- a) liczbę oddanych ważnych kart do głosowania w każdym okręgu wyborczym;
- b) liczbę kart do głosowania, uznanych za ważne, oddanych w każdym okręgu na poszczególne listy kandydatów;
- c) liczbę mandatów, uzyskanych przez poszczególne listy kandydatów;
- d) imiona, nazwiska, wiek i miejsce zamieszkania wybranych radnych w każdym okręgu z każdej listy kandydatów;
- e) imiona, nazwiska, wiek i miejsce zamieszkania zastępców radnych z każdej listy kandydatów;
- f) treść § 45 niniejszego regulaminu.

Protesty wyborcze i unieważnienie wyborów.

§ 44. Wybory są nieważne:

- a) jeżeli zostanie stwierdzone, że w danym okręgu wyborczym dopuszczono się przy wyborach przekupstw, fałszu lub jakiegokolwiek podstępu, a popełnione przestępstwa mogły wpłynąć na wynik wyborów;
- b) jeżeli wybory przeprowadzone zostały niezgodnie z przepisami niniejszego regulaminu, a popełnione uchybienia mogły wpłynąć na wynik wyborów.

§ 45. W ciągu 7 dni po dniu ogłoszenia wyniku wyborów przez główną komisję wyborczą co najmniej taka liczba wyborców danego okręgu wyborczego, jaka jest uprawniona w myśl § 17 niniejszego regulaminu do zgłoszenia listy kandydatów, ma prawo wnieść protest przeciwko wyborom w tymże okręgu z żądaniem unieważnienia wyborów w całości, albo też wyborom poszczególnego radnego. Protest przeciwko wyborom wnosi się na piśmie do głównej komisji wyborczej, która w terminie 3-dniowym winna je przestać z odpowiednimi wyjaśnieniami i aktami wyborczymi do władzy, powołanej do rozstrzygania protestów (§ 46). Wniesienie protestu przeciwko wyborom wstrzymuje ukonstytuowanie się nowowybranej rady miejskiej.

§ 46. (1) O unieważnieniu w całości lub części z urzędu i na skutek protestu decydują: w odniesieniu do miast niewydzielonych z powiatowego związku samorządowego—starosta powiatowy, w odniesieniu do miast wydzielonych — wojewoda, przy czym starosta powiatowy i wojewoda stosują tryb postępowania, przewidziany w art. 97 ustawy.

(2) W razie unieważnienia wyboru poszczególnych radnych z urzędu lub na skutek wniesionego protestu, wstępują na ich miejsce kolejno zastępcy. W razie zaś unieważnienia wyborów w całości w danym okręgu wyborczym, władze, zarządzające wybory, a określone w § 6, zarządzają w ciągu 14 dni nowe wybory w tym okręgu. Nowe wybory odbywają się na podstawie tych samych spisów wyborców i przez te same komisje wyborcze. Spisy wyborców mogą być przez komisję wyborczą zmie-

nione na skutek uzasadnionych reklamacji, wniesionych w myśl przepisów niniejszego regulaminu (§§ 13 i 14).

Rozwiązanie komisji wyborczych.

§ 47. W razie niewniesienia protestu przeciwko wyborom w przepisany terminie główna komisja wyborcza przekazuje wszystkie akta wyborcze przełożonemu gminy miejskiej do przechowania w archiwum. Po uprawomocnieniu się aktu wyborczego wszystkie komisje wyborcze rozwiązują się.

Wybory uzupełniające.

§ 48. Jeżeli w ciągu kadencji listy zastępców radnych zostaną wyczerpane, a liczba radnych zmniejszy się o 20%, władze zarządzające wybory (§ 6) mogą zarządzić wybory uzupełniające. Te same władze obowiązane są to uczynić, gdy liczba radnych zmniejszy się o 30%, a rada nie będzie rozwiązana w myśl art. 69 (3) ustawy. Przy obliczeniu 20 albo 30% ułamki zaokrągla się w górę do pełnej jedynek.

§ 49. (1) Przepisy niniejszego regulaminu, dotyczące w szczególności zarządzenia wyborów komisji wyborczych, list kandydatów, spisów wyborców, wyboru radnych bez głosowania, ogłoszenia list kandydatów i terminu głosowania, sposobu przeprowadzenia głosowania, obliczenia i ustalenia wyniku głosowania, protestów wyborczych i unieważnienia wyborów oraz rozwiązania komisji wyborczych mają analogiczne zastosowanie przy wyborach uzupełniających.

(2) Odnosna władza może utrzymać podział miasta na okręgi wyborcze taki, jaki był przy ostatnich wyborach głównych, może jednak ten podział zmienić, o ile zmiana ta byłaby uzasadniona zmianą liczby mieszkańców w mieście lub w poszczególnych okręgach wyborczych.

(3) Jeżeliby na poszczególne okręgi wyborcze według dotychczasowego podziału miało przypadać

przy wyborach uzupełniających mniej niż trzy mandaty, wówczas odnosna władza winna okręgi takie włączyć do sąsiednich lub połączyć we wspólne okręgi tak, ażeby każdy poszczególny okręg wyborczy posiadał przy wyborach uzupełniających co najmniej trzy mandaty.

(4) Podział okręgów wyborczych na obwody głosowania może być utrzymany, o ile został utrzymany podział na okręgi, lub gdy całe okręgi włączono albo połączono z okręgami sąsiednimi.

(5) Zastępcy radnych, wybranych w wyborach uzupełniających, powoływani są na tych samych zasadach, jak i przy wyborach głównych (§ 41).

Przepisy końcowe.

§ 50. Koszty, związane z przeprowadzeniem wyborów, ponosi gmina miejska. Zarząd miejski obowiązany jest dostarczyć komisjom wyborczym lokali wraz z potrzebnym urządzeniem oraz sił pomocniczych, których przewodniczący komisji wyborczych mogą powołać do pomocy komisjom przy spełnianiu wszelkich czynności. Wszystkie podania i świadectwa w sprawach wyborczych są wolne od opłat stemplowych oraz opłat administracyjnych związków samorządowych.

§ 51. Czynności zarządu miejskiego i przełożonego gminy, przewidziane niniejszym regulaminem, w braku tych organów spełniają organa tymczasowe, powołane w myśl przepisów art. 50, 55 (2), 72 i 73 ustawy.

§ 52. Regulamin niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na terenie województw pomorskiego i poznańskiego. Jednocześnie traci moc obowiązującą wydany przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej regulamin wyborczy z dnia 12 sierpnia 1921 r. (Dz. Urzęd. Min. b. Dz. Pr. Nr. 26, poz. 176), zmieniony rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 czerwca 1925 r. (Monitor Polski Nr. 149, poz. 662).

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*